

VÁLSÁGOS VÁLASZTÁSOK

Görög belpolitika a német és osztrák sajtóban

TÖRÖK BOGLÁRKA

Kivonat: Alig egy hét telt el a görögországi választások óta, mégis hamarosan valószínűleg új szavazásra lesz szükség. A kormányalakítás végső határideje május 17. A 2012-es év Európában eddig elsősorban a választásokról szólt: Franciaországnak már van új elnöke, a német tartományban, Schleswig-Holsteinben, valamint Szerbiában szintén lezajlott a szavazás. Görögországban még további fordulóra lesz szükség. A német sajtó belpolitikai kérdései mellett aktívan foglalkozik a görögországi helyzettel is. A cikkben idézzük nagyrészt a német, illetve kisebb részben az osztrák sajtó vonatkozó írásait. Hogyan reagálnak az egyre mélyülő politikai és gazdasági válságra? Hogyan látják Görögország és az eurózóna jövőjét?

Kulcsszavak: Görögország, kormányalakítás; Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Die Welt, Die Zeit, Der Spiegel, Die Presse, Der Standard.

*

Görögországban május 6-án választásokat tartottak, a kormányalakítás azonban nem történt meg. A választások tükrözik az országban uralkodó kaotikus politikai és gazdasági helyzetet, hiszen egyetlen párt sem tudta elérni a kormányalakításhoz szükséges többséget, még úgysem, hogy a görög alkotmánynak megfelelően a legtöbb szavazattal rendelkező párt automatikusan 50 mandátummal lesz gazdagabb.

Az Új Demokrácia (Nea Dimokratia) a szavazatoknak alig 20%-át szerezte meg, habár 2009-ben még 33,5%-ot kapott. A PASOK, az Új Demokrácia korábbi koalícióspartnere szintén sokat veszített támogatottságából, hiszen a 13,2%-os arány csupán a harmadik helyre volt elegendő. A szélsőbal SYRIZA 16,7%-kal a májusi választások legeredményesebb pártja lett, ugyanis 2009-ben még csak 4,6%-ot könyvelhetett el. A 3%-os küszöbnek köszönhetően további négy párt jutott a görög parlamentbe. A Független Görögök 10,6%-ot, a Görög Kommunista Párt 8,5%-ot, a neonáci Arany Hajnal 7%-ot, a Demokratikus Baloldal 6,1%-ot kapott.¹

A német sajtó természetesen elsősorban európai kontextusba helyezte a görög választási eredményeket. Amikor Angela Merkelt a francia illetve a német tartományi választások mellett a görögországi helyzetről is kérdezték, megjegyezte, a folytatás „nem lesz egyszerű”.² A német lapok nem egyformán értelmezték a választási eredményeket: a *Spiegel* szerint a görögök nemcsak a korábbi kormányt váltották le, hanem az EU és az IMF stratégiáját is, ami a görög mentőcsomagra vonatkozik,³ hiszen a legtöbb szavazatot a szélsőbal SYRIZA kapta, amely a megszorítások ellen kampányolt, és kilátásba helyezte a kilépést az eurózónából. Ezzel szemben a *Die Zeit* azt emeli ki, hogy „Görögország politikai elitje ellen szavazott, nem pedig Európa ellen”.⁴ Hangsúlyozza, hogy a görögöket korábban senki sem kérdezte meg, hogy egyáltalán egyetértenek-e a mentőcsomag tervezetével.⁵ A *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (F.A.Z.) közvetlenül német szemszögből vizsgálja a fennálló görögországi politikai-gazdasági helyzetet, amikor felteszi a kérdést: „Mihez kezdenek a megmentők, ha azok, akiket meg kellene menteni, nem akarnak megmenekülni, legalábbis semmiképpen sem olyan módon, amelyet egykori kormányuk egyedüli lehetőségnek minősített?”⁶

¹ Martens, Michael: Konservative und Sozialisten verlieren die Mehrheit. (*Frankfurter Allgemeine Zeitung/F.A.Z.*, 06.05.2012)

² Bannas, Günter: Sorge dich nicht, regiere! „nicht unkompliziert” (*F.A.Z.*, 07.05.2012)

³ Heyer, Julia Amalia: Peitschenhiebe für die Euro-Retter. (*Der Spiegel*, 06.05.2012)

⁴ Zacharakis, Zacharias: Griechenland stimmt gegen seine Eliten, nicht gegen Europa. (*Die Zeit*, 07.05.2012)

⁵ Ibid.

⁶ Kohler, Berthold: Die Einsamkeit der Zuchtmeisterin. „Was tun die Retter, wenn die zu Rettenden nicht gerettet werden wollen, jedenfalls nicht in der auch von ihrer bisherigen Regierung für „alternativlos” erklärten Weise?” (*F.A.Z.*, 07.05.2012)

Az eredményeknek megfelelően először Antonisz Szamarasz, az Új Demokrácia párt vezetője kapta meg a kormányalakítás jogát. A PASOK kész volt velük koalícióra lépni, ám ezzel még mindig nem tudták volna megszerezni a szükséges többséget, a SYRIZA viszont nem volt hajlandó a két nagypárttal való együttműködésre. Így Szamarasz néhány óras tárgyalások után – a három napos határidőt ki sem használva – továbbadta a lehetőséget Alekszis Ciprasznak, a szélsőbaloldali párt vezetőjének. A német lapok egyre inkább borúlátóak lettek. A *Der Spiegel*-ben úgy fogalmaztak, hogy „a görögökre semmi sem hat, sem a fenyegetések, sem ajánlások, még saját államcsődjük sem”.⁷

Alekszis Ciprasz, aki pártjával a második legtöbb szavazatot szerezte meg a választásokon, a kormányalakítás idejére módosította jelszavát, miszerint maradnának az eurózónában, ám az adósságot továbbra sem hajlandók törleszteni. Az Új Demokráciával és a PASOK-kal elképzelhetetlennek tartja a koalíciót, mivel ők aláírták az EU-IMF memorandumot, melyet újra tárgyalna. Az eddigi megállapodást semmisnek értékeli, és ezt azzal indokolja, hogy egy olyan kormány írta alá, akikkel a görögök nem értenek egyet a választások alapján. A német sajtó Ciprasz személyiségével is foglalkozik, és szinte egyöntetűen negatív véleményt fogalmaznak meg. Az F.A.Z. különösen éles kritikával illeti: „Alekszis Ciprasznak életében először kell kedden olyasmit tennie, amelyet megdöbbenő politikai karrierje során igyekezett minél inkább elkerülni: a felelősségvállalást.”⁸

Az F.A.Z. kiemeli, hogy Ciprasz azzal igyekszik nyugtatni a híveit és a kétkedőket, hogy a német fenyegetéseknek nincs valódi jelentőségük, mert Németország és az euró övezet is sokkal többet veszítene Görögország kilépésével, mintha bent tartanák.⁹ Nem meglepően felerősödtek a kérdések, hogyan fog reagálni az EU Bizottsága, az Európai Központi Bank és az IMF erre a kijelentésre. „Adnak-e hitelt egy olyan országnak, amely ugyan meg akarja tartani az eurót, de ugyanakkor nem akarja folytatni az ehhez szükséges reformokat? Vagy elzárják a pénzcsapokat? Ez azonban tovagyűrűző következményeket vonz maga után – nem csak Görögország számára.”¹⁰ A végső szót Angela Merkel mondta ki, miszerint „a görög segélycsomag az egyetlen megoldás”.¹¹ A *Die Presse* sokkal szkeptikusabb, amikor hozzáteszi, hogy „Merkelnél valószínűleg senki sem tudja jobban, hogy Görögország sok mindenre képes, csak egyre nem: hogy teljesítse kötelezettségeit”.¹²

Mivel Ciprasznak szintén nem sikerült a kormányalakítás, a lehetőség Evangelosz Venizelosz-ra, a PASOK frakcióvezetőjére szállt. Úgy tűnt, hogy az Új Demokrácia és a PASOK koalícióspartnerre talál a Demokratikus Baloldal pártban. Fotisz Kuvelisz azt a feltételt szabta, hogy a reformokat és megszorításokat nem azonnal, hanem fokozatosan vezetik be, a koalíció pedig 2014-ig tartana. Venizelosz és Szamarasz elfogadta a kompromisszumot, ám egy nappal később Venizelosz lemondott a frakcióvezetői státuszról. Eközben Kuvelisz szintén megváltoztatta az álláspontját, és közölte, hogy a SYRIZA nélkül nem hajlandó koalíciót alakítani az Új Demokráciával és a PASOK-kal.¹³

A harmadik kormányalakítási kísérlet bukásával Görögország egyre közelebb került az új választások kiírásához. Utolsó esélyként Karolosz Papuliasz, görög államfő összehívta a három legnagyobb párt képviselőit: Antonisz Szamaraszt, Alekszis Cipraszt és Evangelosz Venizeloszt. A tárgyalások azonban továbbra sem hoztak eredményt, ezért Papuliasz szakértői kormány felállítását kezdeményezte, melyet az Új Demokrácia, a PASOK és a SYRIZA is támogatott, a kisebb pártok közül viszont elutasította a Demokratikus Baloldal és a Független Görögök pártja is.

Időközben az európai politikai és pénzügyi elit egyre inkább fontolóra vette Görögország esetleges kilépését az euró övezetből. *Hans-Werner Sinn*, a müncheni gazdaságkutató intézetének vezetője és *Thomas Mayer*, a Deutsche Bank elnöke is úgy nyilatkozott, hogy sokba kerülne Németországnak Görögország kilépése az eurózónából, de még többre, ha ott marad. Előbbi esetben Németországnak 80 milliárd eurós

⁷ Heyer, Julia Amalia: Griechenland ist unregierbar. „Sie haben sich nicht beeindrucken lassen, weder von Drohungen noch von Empfehlungen und auch nicht vom eigenen Staatsbankrott.” (*Der Spiegel*, 07.05.2012)

⁸ Martens, Michael: Jungstar, übernehmen Sie! (*F.A.Z.*, 08.05.2012)

⁹ Ibid.

¹⁰ Bernau, Patrick: Warum die Griechenland-Rettung jetzt in Gefahr ist. „Werden sie einem Land weiter Kredit geben, dass den Euro behalten will, aber gleichzeitig nicht gewillt scheint, die dafür nötigen Reformen fortzusetzen? Oder werden sie den Geldhahn zudrehen? Das aber zöge gravierende Konsequenzen nach sich - nicht nur für Griechenland.” (*F.A.Z.* 08.05.2012)

¹¹ Sattar, Majid: Immer wieder Wahlkampf. „die Hilfen für Griechenland seien alternativlos.” (*F.A.Z.* 11.05.2012)

¹² Schellhorn, Franz: Griechenland muss im Euro bleiben! Echt? „Nun weiß vermutlich niemand besser als Frau Merkel, dass Griechenland vieles schaffen kann, nur eines nicht: die eingegangenen Verpflichtungen zu erfüllen.” (*Die Presse* 21.05.2012)

¹³ Kálnoky, Boris: Griechen steuern Neuwahlen an. (*Die Welt*, 12.05.2012)

veszteséggel kellene számolnia.¹⁴ *Jens Weidman*, a német Bundesbank elnöke arra hívta fel a figyelmet, hogy ha Görögország nem folytatja a megszorító intézkedéseket, akkor a továbbiakban nem lehetséges a görög bankok finanszírozása.¹⁵ *Hans-Joachim Voth*, Barcelonában tevékenykedő közgazdász még élesebben fogalmazott: „Két éve még kinevettek, amiért azt mondtam, hogy Görögország meg fog válni az eurótól. Ma már senki sem zárkozhat el teljesen ettől a lehetőségtől.”¹⁶ Amennyiben ilyen intézkedésre sor kerülne, a maradék tőke megőrzése lenne az elsődleges feladat, hiszen a görög polgárok és a befektetők már így is egyre inkább külföldre utalják a pénzüket, még nagyobb felfordulást okozna, ha kiderülne, hogy az eurójukat hirtelen drachmára kellene átváltaniuk. Ugyanakkor a legújabb felmérések szerint a görög állampolgárok 78%-a ragaszkodik ahhoz, hogy országuk az eurózónán belül maradjon.¹⁷

A júniusban esedékes megismételt választások elkerülhetetlenek. Az elemzők ettől a szélsőséges pártok, főleg a szélsőbal SYRIZA megerősödését várják. Az osztrák napilap, *Die Presse* elemzői szerint a szavazatoknak akár 20,5-25%-át is megszerezheti.¹⁸ Mások úgy gondolják, hogy az állampolgárok másodsorra a további zűrzavar elkerülését tartják majd szem előtt, és ez a hozzáállás a korábbi koalíciós kormány számára hozhat szavazatokat. Felmérések szerint viszont várhatóan minden ötödik választó másképp fog szavazni.¹⁹

Görögországban a munkanélküliség már elérte a 21,7%-ot, a 25 éven aluliak esetében ez 53,8%. A *Die Presse* figyelmet szentel a görögországi szociális problémáknak is, amelyek a megszorítások eredményei: „Épp azok a görög pártok, amelyek eddig a megszorító csomag mellett álltak ki, nem egészen tartották szem előtt, hogy az állampolgárok az intézkedések következményeként nem jutnak hozzá banki befektetéseikhez, alig tudják fenntartani a kórházakat és az iskolákat, és hogy az állam nem tudja fizetni a járandóságokat és a nyugdíjakat.”²⁰

A válság érinti az egész euró övezetet, hiszen a közös valuta szintén mélyponton van, 1,27 dollárt ért.²¹ A *Die Welt* azt hangsúlyozza, hogy a görögöknek meg kell érteniük, „ez nem nagyvonalúság vagy keménykezűség kérdése, és nem a kormányok vagy az uniós Tanács fognak dönteni a reformprogram szükségességéről. Sokkal inkább arról van szó, hogy Görögországot ismét a növekedés útjára kellene terelni, és ebben a kérdésben az EU döntő befolyást gyakorolhatna a választások kimenetelére.”²²

A *Der Standard* nemcsak azt vizsgálta, hogy a görög kormányválság mennyire érinti az eurót, hanem kitért arra is, hogy közvetlenül Ausztriára milyen hatással lehet a krízis. *Christian Keuschnigg*-et, a St. Gallen-i egyetem professzorát, aki júniustól a bécsi gazdaságkutató intézet, az *Institut für Höhere Studien* vezetője lesz, kérdezte meg az osztrák napilap erről a kérdéskörrel is. Ő az osztrák gazdaságról pozitívan nyilatkozott, amelyet nem sújtják komolyabb versenyképességi nehézségek, habár hozzátette, hogy ennek fenntartására csökkentenie kellene az adósságait.²³ Ahogy a többi osztrák lap, itt is gyakran foglalkoznak azzal, hogy Görögországnak ki kell-e lépnie az euróövezetből. Keuschnigg szerint ebben az esetben a valuta mintegy 50%-kal is leértékelődhetne, ami az görög export számára ugyan előnyös, ám „az Unió nem biztos, hogy minderre jól felkészült”.²⁴

¹⁴ Siedenbieder, Christian/ Martens, Michael: Griechen-Austritt wurde Deutschland 80 Milliarden kosten. (*F.A.Z.*, 13.05.2012)

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Siedenbieder, Christian: Raus aus dem Euro. „Vor zwei Jahren wurde ich noch dafür ausgelacht, dass ich sagte, Griechenland wird den Euro verlassen“, sagt Hans-Joachim Voth, Ökonom und Historiker in Barcelona. „Jetzt kann keiner vor dieser Möglichkeit mehr die Augen verschließen.“ (*F.A.Z.* 12.05.2012)

¹⁷ Hassel, Florian: Die Griechen stehen mit dem Rücken zur Wand. (*Die Welt*, 15.05.2012)

¹⁸ Jessen, Corinna: Regierungsbildung geplatzt: Neuwahlen im Juni. (*Die Presse*, 15.05.2012)

¹⁹ Schlötzer, Christiane: Wie die griechischen Parteien Neuwahlen verhindern wollen. (*Süddeutsche Zeitung*, 10.05.2012)

²⁰ Jessen, Corinna: Regierungsbildung geplatzt: Neuwahlen im Juni. „Dass die Menschen dann nicht mehr an ihre Bankeinlagen kämen, Krankenhäuser und Schulen ihren Betrieb kaum noch aufrechterhalten könnten und der Staat keine Gehälter und Renten mehr zahlen würde, haben selbst jene Parteien den Griechen nicht deutlich genug vor Augen geführt, die bisher für das Sanierungsprogramm eingetreten sind.“ (*Die Presse*, 15.05.2012)

²¹ Schlötzer, Christiane: Wie die griechischen Parteien Neuwahlen verhindern wollen. (*Süddeutsche Zeitung*, 10.05.2012)

²² Eder, Florian/ Kálnoky, Boris: Neuwahl als nächster Teil der griechischen Tragödie. „Zum anderen müssten die Griechen verstehen, dass es nicht um Fragen der Großzügigkeit oder Härte gehe und dass es nicht in der Hand von Regierungen oder europäischen Ratssitzungen liege, über die Notwendigkeit des Reformprogramms zu beschließen. Es gehe also vielmehr darum, wie Griechenland wieder auf einen Wachstumspfad gebracht werden könne. Dabei könnte die Haltung der EU einen entscheidenden Einfluss auf den Wahlausgang haben.“ (*Die Welt*, 15.05.2012)

²³ Triltsch, Clemens: „Man müsste Athen mit Euroaustritt überraschen“. (*Der Standard*, 21.05.2012)

²⁴ Ibid. „Möglicherweise ist die Europäische Union nicht gut darauf vorbereitet.“

Konklúzió

A görög pártoknak májusban nem sikerült kormányt alakítani. Az átmeneti kormány egyetlen feladata, hogy kiírja és megszervezze június 17-re az új választásokat. Az EU és az IMF egyetért, hogy az országnak kötelessége betartani az eddigi megszorító megállapodásokat, de felmerül a kérdés, hogy a leendő győztes párt is hasonlóan fog-e gondolkodni? Meddig fognak kitartani a pénzcsoport irányítói az ország finanszírozása mellett? Az IMF már bejelentette, hogy az új választásokig befagyasztják a tárgyalásokat a görögökkel. A német és az osztrák sajtó is vizsgálja a görög válság hatását az Unió, az eurózóna és legfőképpen saját országukra nézve. A korábban Brüsszelben még tabunak számító euróövezetből való kilépés lehetősége egyre inkább előtérbe kerül. Mi lenne Görögországgal euró nélkül, illetve hogy alakulna az eurózóna a görögök nélkül? Az elemzők nagyon eltérő véleményeket hangoztatnak, miközben igyekeznek előre megjósolni a lehetséges következményeket. Bárhogyan is döntsenek júniusban a görög állampolgárok, az országnak minden valószínűség szerint további gazdasági és szociális nehézségekkel kell majd szembenéznie.

*

<http://www.southeast-europe.org>
dke@southeast-europe.org

© DKE 2012

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke@southeast-europe.org címre. *A tanulmányt a következőképpen idézze:*

Török Boglárka: Válságos választások. Görög belpolitika a német és osztrák sajtóban. *Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly*, Vol. 3. No. 1. (2012 Tavasz) 4 p.

Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*